

Hıfz ve hayat arşı toprak



Bediüzzaman “Zât-ı Zülcelâl olan Sahib-i Arş-ı Azamın, manevî bir merkez-i âlem ve kalb ve kible-i kâinat hükmünde olan küre-i arzdeki mahlûkatın tedbirine medar, dört arş-ı İlâhîsi var: Birisi, hıfz ve hayat arşıdır ki topraktır. İsm-i Hafız’ın ve Muhyî’nin mazharıdır...” (Lem’alar, s. 646) diyor.

Bu yazıda bu dört arş-ı İlâhîden birincisini işleyeceğiz. Hıfz, Hafız isminden türemiş mastarıdır. Hafız, Allah’ın güzel isimlerindedir, bir şey ezberlemek isteyen veya bir şeyden korunmak isteyen kişi, Allah’ın izni ile bu ismin hürmetine Ondan yardım isterse, isteğine nâil olur. Hıfz mastarı, çokluk ve devamlılık ifade eder, yani samimi olarak O’na sığınan her şeyi korur ve ebedî olarak muhafaza eder demektir. Allah bu isminin hürmetine bütün insanları, hayvanları, bitkileri ve bütün kâinatı koruyor ve bir düzen içinde görevlerine devamı sağlıyor.

Ya Hafız isminin ebced değeri 998’dir, bazı tarikat ehli kişiler, bu zikri çokça yaparlar. Osmanlı döneminde, manevî kalkan olarak evlerin kapılarına “Ya Hafız” ismi yazılı levhalar asılırdı. Yola çıkmadan bu ismi on kere zikretmenin güzel bir âdet olduğu söylenir. Abdulkadir-i Geylânî en büyük velilerden ve kutb-u azamdır. Onda Hayy isminin tecellisi çok inkişaf ettiği için, bu makama çıkmıştır. Allah o kadar büyüktür ki bir isminin gölgesine sığınan samimi bir kulunu, o isimde yükselterek, en kâmil dereceye yükseltiyor.

İnsan topraktan yaratıldığı için toprakta bulunan elementlerin çoğu insanda bulunmaktadır. İnsan bedeninin yaklaşık %

70'lik kısmı su, % 30'luk kısmı ise katı maddelerden oluşmuştur. Karbon bir element olmasına karşın, oluşturduğu bileşik sayısı milyonlarla ifade edilmesine rağmen, diğer bütün elementlerin oluşturduğu tüm bileşiklerin sayısı yüz binlerle ifade edilir. Kâinatta ve toprakta en fazla bulunan 26 elementin, insan dokularında da bulunduğu tesbit edilmiştir. Bu elementlerin en fazla bulunanı ise karbon, hidrojen, oksijen, azot, fosfor ve kükürttür ki bunların insan vücudunda bulunma oranı yaklaşık % 95 kadardır. Diğer elementlerde az da olsa belirli miktarda bulunur.

Her yer ve her şey, küllî olsun cüz'î olsun Allah'ın bir veya bir çok isminin tecelli ettiği ve o ismin bir nevî arşıdır. Allah'ın ruhanî ve cismanî mahlukatında, o varlığın büyüklük ve ehemmiyetine göre, onda isim veya isimlerinin cilveleri görünür. Demek ki cilvelerinin büyüklük ve çeşidi, mahlûkatına verdiği ehemmiyete göre meydana çıkıyor. İnsan eşref-i mahlûkat olduğundan, bütün isimlerin azamî derecede inkişaf etmesi, kişinin Zat-ı İlahiyeye yaptığı âyinelik ciheti ile çok kapsamlı halis bir kul olması ile orantılıdır.

Bizler pek çok şeyi cansız düşünürüz fakat onlar canlıdır, lâkin biz anlayamayız. “Her nefis ölümü tadacaktır’ âyetinin külliyetinde, ‘Nev-i insanî bir nefistir; dirilmek üzere ölecek. (...) Dünya dahi bir nefistir; âhiret suretine girmek için o da ölecek.” (Lem’alar) deniliyor. Demek ki dünya da nefes alan bir nefistir, o da ölecektir, cansız olsa nasıl ölür? Biz dünyayı, toprağı cansız sanıyoruz fakat toprak canlıdır. Bizim vücudumuzda yaşayan had ve hesaba gelmeyecek sayıda ve çeşitte bakteriler vardır. Bu bakterilerin her birinin, kendilerini canlı, yaşadıkları bizim bedenimizi cansız bilmeleri gibi, biz de dünyayı ve toprağı cansız sanıyoruz. İşte toprak canlıdır ve Allah'ın Hayy isminin en fazla tecelli ettiği hayat arşıdır.

Hayat hakkında, Bediüzzaman “Şu kâinatın en ehemmiyetli gayesi, hem en büyük neticesi, hem en parlak nuru, hem en latif mâyesi, hem gayet süzölmüş bir hulâsası, hem en mükemmel meyvesi, hem en yüksek kemali, hem en güzel cemali, hem en güzel ziyneti, hem sırr-ı vahdeti, hem rabita-ı ittihadı, hem kemalâtının menşei, hem sanat ve mahiyetçe en harika bir zîruhu, hem en küçük bir mahluku bir kâinat hükmüne getiren bir mucizekâr bir hakikatı...” (Lem’alar, 914) demektedir. Hem Bediüzzaman özetle hayat için ‘şu kâinatın gayesi, mayası, ruhu, çekirdeği, nuru, neticesi, en güzel meyvesi ve süzölmüş hulasasıdır’ diyor. Onun içindir ki toprak, hayatın yaratılıp devam ettiği, Hafız ismi ile koruduğu ve isimlerinin arşı olup, bu isimlerinin devam ettiği ve cilvelerinin çeşitli şekilde açığa çıktığı yerdir.

Ayet-i kerimede “...Eğer diriliş konusunda töhmet ve şüphe içinde iseniz, işte Biz, sizi topraktan, sonra meniden sonra rahme asılan bir zigottan, sonra şekillenmiş ve şekillenmemiş bir et parçasından yarattık...” (Hac Suresi) buyurulmaktadır. Peygamberimiz de (asm) “İnsanlar Âdemoğullarıdır, Âdem ise topraktan yaratılmıştır” der. (Müşned 2/534)

Bakınız, büyük insanlar toprağı ne güzel tasvir etmişler: “Haktan bahar fermanı gelmedikçe toprak sırrını açmaz.” (Mevlana) “Toprak da kadınlar gibidir, kendine karşı ne sert ne de çekingen davranılmasını ister.” (Anatole France) “Toprak ne kadar zengin olursa olsun, ekilmedikçe mahsul vermez. Kafalar da öyle. Ekilmeyen kafalar da fikir üretmez.” (Seneca) İnsanların kabiliyetlerinin inkişaf etmesi için, okuyarak kafalarının içindeki kabiliyetleri inkişaf ettirmeleri gereklidir. Aksi halde verimsiz çorak bir toprak gibi kalır. Aynı şekilde, Hafız ve Muhyî isminin âyinesi olan toprak, iyi bakılıp işlenirse, hayata iyi bir arş olur ve mahlûkatına iyi bir mesken olur.

Canlıyı beslemek için, toprağı besle denir. Toprak çok sayıda minareller, solucanlar, karıncalar, ufacık böcekler, mikroorganizmalarla, mantarlar ve çok çeşitli bakterilerle doludur. Toprağı sun'î gübrelerle bilinçsiz bir şekilde gübrelemek, çok sayıda canlı ve mikroorganizmaların ölümü demektir. Hayatın büyük bir kısmının meydana çıkarıldığı yer olan bu toprak, uzun süre organik gübrelerle beslenmezse, belli süre sonra toprak tamamen çorak bir hale gelir, hayatın arşı olması özelliğini yitirir.

Çok geniş kapsamlı ve çok manalar içeren bu konuya ciltlerce kitap yazılsa tam olarak manasını ifade edemez. Çok büyük ve güzel bir bahçeden solmuş bir çiçek bile değil...